

Т. О. ПЕТРОВА
(Харків, Україна)

РОДО-ВИДОВІ ВІДНОШЕННЯ В КОМБІНОВАНОМУ СЛОВНИКУ ФІТОМЕЛІОРАТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Розглянуто особливості репрезентації родо-видових відношень у сучасних словниках різного типу; схарактеризовано сутність лексико-семантичного явища гіперо-гіпонімії та його представлення в терміносистемі фітомеліорації; вироблено способи лексикографічного подання родо-видового параметра в термінологічній статті комбінованого словника фітомеліоративної термінології.

Ключові слова: термін, фітомеліоративна термінологія, термінологічна система, галузевий словник, комбінований словник, гіперонім, гіпонім, гіперо-гіпонімія, родо-видові відношення.

Для сучасного вітчизняного мовознавства важливим є розроблення єдиних принципів і засад укладання галузевого словника комбінованого типу, який покликаний упорядкувати й систематизувати наявну термінологію в контексті окремого напрямку та лексикографічно репрезентувати систему й структуру спеціальної лексики у її лінгвістичному та енциклопедичному вимірах. У сучасній українській термінографії є нагальна потреба теоретичного обґрунтування та підготовки комбінованого словника фітомеліоративної термінології. Одним із базових параметрів термінологічної статті у словнику зазначеного типу є репрезентація родо-видових відношень між окремими поняттями цієї галузі знань.

Вітчизняні мовознавці приділяють значну увагу різноаспектному аналізу родо-видових відношень у різних термінологічних системах: військовій термінології [7], у термінології журналістики [1], кримінально-процесуального права [9], нафтогазової промисловості [3] та інших. Зокрема, Є. В. Купріянов описав явище гіперо-гіпонімії в термінологічній статті комп'ютерного словника української термінологічної підсистеми "Гідротурбіни" [5]. Кожна терміносистема як об'єкт термінографічного опису потребує врахування загальних та часткових її характеристик. Тому принципи словникового опису термінів, розроблені на матеріалі однієї галузевої лексики, не можуть бути механічно застосовані для словникового впорядкування термінів іншої галузі.

Метою статті є обґрунтування принципів репрезентації гіперо-гіпонімії в термінологічній статті комбінованого словника фітомеліоративної лексики. Реалізація зазначеної мети потребує розв'язання таких завдань: здійснити порівняльний аналіз способів репрезентації родо-видових відношень у спеціальних словниках різного типу; виробити конкретні прийоми відображення ієрархічної організації гіперо-гіпонімічних відношень у термінологічній статті комбінованого словника фітомеліоративної термінології.

© Т. О. ПЕТРОВА, 2015

У Державному стандарті України 3966-2000 “Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять” родо-видові відношення визначено так: “це ієрархічні відношення, які вказують, що вужче за обсягом (видове) поняття походить від ширшого за обсягом (родового) поняття. Вужче поняття має всі ознаки ширшого поняття і ще (хоча б одну) додаткову ознаку, що дає змогу утворювати низку вужчих понять за однаковим рівнем абстракції” (ДСТУ). У нашому дослідженні використовуємо поняття “родо-видові відношення”, “гіперо-гіпонімічні відношення” та “гіперо-гіпонімія” як синонімічні.

Існує думка, що термінології тих галузей науки, які відзначаються тривалою історією розвитку і які поповнюються власномовними й запозиченими термінами, не мають викінченої структурної системності. Як зауважує С. А. Коваль, “системність тут проявляється на значно коротших відрізках: у межах родо-видових груп, у межах окремих мікросистем” тощо [5, с. 252]. Т. П. Троцюк установлює системні відношення у німецькій гідромеліоративній термінології завдяки гіперо-гіпонімічним відношенням і виявляє ступінчасту ієрархічну залежність у системі гідромеліоративних понять [11, с. 323]. Т. Г. Соколовська гіперо-гіпонімію розглядає як найважливішу категорію термінів генетики, що демонструє наявність ієрархічних відношень у терміносистемі й дозволяє описати наукові поняття як стратифіковані. На відміну від небажаних полісемії, омонімії, паронімії та синонімії, гіперо-гіпонімія свідомо конструюється в терміносистемах, оскільки за її допомогою об’єктивно моделюються складні ієрархічні відношення між поняттями в їх цілісності та взаємодії. Системи термінологічних понять постійно перебувають у динаміці, оскільки безперервно деталізуються галузеві знання і, як наслідок, ускладнюються структура й архітектоніка видової термінології [10, с. 16].

Специфіка будови фітомеліоративного словника комбінованого типу полягає в поєднанні різних способів упорядкування термінологічного матеріалу. Застосування ідеографічного (тематичного) принципу забезпечує репрезентацію терміносистеми фітомеліорації як нерозривно зв’язаної системи термінопонять галузі з поділом на поняттеві мікрополя, терміногрупи або підгрупи, усередині яких між термінами можна виявити системні відношення “рід-вид” і “частина-ціле”.

Щоб репрезентувати родо-видові зв’язки в термінологічній статті, необхідно знайти відповіді на такі питання: де розмістити гіперо-гіпонімічні відношення і як графічно їх виділити. Х. Касарес вважає, що “видові термінологічні сполучення <...> повинні подаватися у статтях родового терміна, сполучення зі зв’язаним значенням ядерного елемента, наприклад Adam’s apple — в алфавітних показниках повинні даватися окремою статтею за першим словом сполучення із відповідним відсиланням до статті ядерного терміна. Зведення словосполучень у гнізда сприяє економії обсягу словника” [за 2, с. 38].

Розглянемо й проаналізуємо способи представлення родо-видових відношень у термінологічних статтях сучасних термінографічних видань, що репрезентують термінологію галузей наук, суміжних із фітомеліорацією. Наприклад, “Українська енциклопедія лісівництва” (УЕЛ) фіксує гіперо-гіпонімічні зв’язки термінів по-різному:

1) в одній термінологічній статті в зоні дефініції в реченні описового характеру:

а) світлим курсивом без визначення (дефініції) до кожного виду чи підвиду. Наприклад, у статті “грунт” види (*дерново-підзолисті і лісові ґрунти*) і підвиди (*сірі лісові та бурі лісові ґрунти*) “верхнього шару земної кори, що придатний для життя рослин <...>” представлені так: “<...> в Україні найпоширеніші *дерново-підзолисті ґрунти, сірі лісові ґрунти та бурі лісові ґрунти*” (УЕЛ, I, с. 190);

б) світлим розрідженим шрифтом із визначенням (дефініцією) до кожного виду, зокрема у статті “запас насадження” його види репрезентовано так: “Виділяють види запасу: *загальний* – означає загальну кількість деревини на ділянці; *середній* – середнє значення кількості деревини на одному гектарі; *ліквідний* – складається з кількості ділової деревини без кори та дров’яної у корі; *експлуатаційний* – запас стиглих та перестиглих насаджень” (УЕЛ, I, с. 270);

2) окремими термінологічними статтями (проте окремо термін-гіперонім *ландшафт* не внесено до реєстру енциклопедії), наприклад: “*ландшафт антропогенний*”, “*ландшафт географічний*”, “*ландшафт культурний*” і “*ландшафт природний*”. Причому у межах дефініції одного з видів – “*ландшафт культурний*” – знаходимо його розрізнення на підвиди, до того ж виділено курсивом лише один: “міські, сільськогосподарські, лісогосподарські, водогосподарські, *рекреаційні ландшафти*, а також промислові, селітебні ландшафти” (УЕЛ, I, с. 381).

Відсутність єдності і злагодженості щодо способу репрезентації родо-видових відношень у галузевій термінології лісівництва в “Українській енциклопедії лісівництва” пояснюємо: по-перше, відсутністю розроблених єдиних принципів і засад побудови видання; по-друге, численністю її упорядників, тобто кожен з укладачів є автором або співавтором деяких термінологічних статей (зокрема, С. В. Трохимчук – розробник статті “*грунт*”, І. С. Ільків – “*запас насадження*”, С. А. Генсірук і С. В. Трохимчук – “*ландшафт антропогенний*”, С. В. Трохимчук – “*ландшафт географічний*”, С. В. Трохимчук – “*ландшафт культурний*” і М. В. Чернявський – “*ландшафт природний*”).

Автор галузевого видання “Лісові меліорації: термінологічний словник” Г. Б. Гладун (ЛМТС) теж використовує неоднакові способи подання гіперо-гіпонімічних відношень:

1) різними термінологічними статтями представлено відношення “рід – вид”: “*грунт*”, “*ґрунти змиті*”, “*ґрунти зниженої лісонепридатності*”, “*ґрунти лісонепридатні*”, “*ґрунти лісопридатні*”, “*ґрунти обмежено лісопридатні*”, “*ґрунти умовно лісопридатні*” (ЛМТС, с. 53–54);

2) в одній статті відношення “ціле – компонент” представлено:

а) світлим курсивом (“мікрорельєф – рельєф ділянки землі, що утворений невеликими за розмірами <...> формами, які є деталями більш крупних форм земної поверхні. До них належать: *мікропідвищення, прируслові вали та коси, бугри, невеликі лійки, блюдця* тощо”) (ЛМТС, с. 134);

б) звичайним шрифтом “макрорельєф – <...>. До нього належать гірські хребти, міжгірні западини, плато, великі вулканічні конуси тощо” (ЛМТС, с. 127).

У перекладних термінологічних словниках також по-різному представляють гіперо-гіпонімію. Наприклад, в “Українсько-російському словнику наукової термінології” (УРСНТ) “після реєстрового слова та його російського відповідника наводять і перекладають російською мовою українські терміни-словосполучення, в яких це слово вживається. <...>. Напр.: *стадія* <...> с. виробнича ек. стадия производственная; с. вікова біол. стадія возрастная” (УРСНТ, с. VI). Є. В. Купріянов в електронному гідротурбінному словнику використовує тематичний принцип, або лінгвоенциклопедичний реєстр: у лівому фреймі тематично пов’язані терміни розташовує за логіко-поняттєвим принципом, а в правому фреймі (словниковій статті) – перелік означених термінів розміщує за абеткою [5, с. 125].

Укладачі “Термінологічного словника з питань ґрунтознавства, агрохімії і меліорації ґрунтів” для позначення видової ієрархії використовують знак тильди “~” (ТСГАМГ), Є. В. Купріянов у “Комп’ютерному словнику гідротурбінної лексики” – “•”, “••” [5, с. 124]. Ми будемо застосовувати для позначення видової підпорядкованості знаки “•” і “••”, а замість повторюваних термінів – знак тильди “~”.

Т. І. Панько, І. М. Кочан та Г. П. Мацюк називають гіперо-гіпонімію “універсальним засобом тематичної ієрархії організації конкретної терміносистеми” [8, с. 194]. Гіперо-гіпонімічні відношення між термінами фітомеліорації виникають двома шляхами: унаслідок розвитку синтагмозначень гіперонімів, актуалізацією парадигматичних значень. Гіперонімом може бути поняття, схарактеризоване з різних боків і конкретизоване за різними критеріями. Наприклад, Г. Б. Гладун і Н. Реймс за критерієм ‘мета впливу’ виділяють *гуманітарну фітомеліорацію* (оздоровлення фізичного та морально-духовного природного середовища людини), *природоохоронну* (збереження і охорону екосистем ремізів, місць проживання диких тварин), *біопродукційну* (підвищення кількості та якості корисної для людини продукції, захист певного ресурсу від руйнування та деградації), *сільськогосподарську* (створення оптимального середовища для існування сільгоспкультур і тварин) та *інженерну* (захист певних об’єктів від негативного впливу природно-антропогенних факторів)” (ЛМТС, с. 151). Автор навчального посібника “Фітомеліорація” В. П. Кучерявий до родового поняття “*фітомеліорація*” подає 21 видовий конкретизатор, використовуючи критерій ‘мета впливу’ й ‘об’єкт впливу’: *фітомеліорація архітектурно-планувальна, ф. біогеосистемна, біогеоценозна, ф. біопродукційна, ф. біотопу (екотопу), ф. вироблених торф’яників, ф. відчуттів (аромат, дотик, зорова, слухова), ф. гуманітарна, ф. дуже сильнозмінених місцезростань (відвалів, еродованих земель, еродованих схилів, кар’єрів, рухомих пісків, сміттєзвалищ, териконів), ф. етико-естетична, ф. інженерна, ф. інженерно-захисна, ф. інтер’єрна, ф. лісогосподарська, ф. природна, ф. природоохоронна, ф. рекреаційна, ф. санітарно-гігієнічна, ф. сильнозмінених місцезростань, ф. сільськогосподарська (ф. еродованих земель, ф. насипних земель, ф. осушених земель, ф. підтоплених земель, ф. радіаційно-дегресивних земель, ф. рекреаційно-дегресивних земель, ф. хіміко-дегресивних земель), ф. теплова (ф. архітектурно-планувальна, ф. континуально-дискретна, ф. планувально-регламентуюча)* [6, с. 72].

Гіперо-гіпонімічні відношення є панівними в лексико-семантичній системі фітомеліорації і широко представлені в лексико-семантичних групах: “рослини (деревні або чагарникові) та їх види”, “будова рослин”, “сукупності рослин, рослинного покриву якої-небудь місцевості”, “сукупності рослинних мікроорганізмів у певному середовищі (грунті, воді тощо)”, “сукупності тваринних мікроорганізмів у певному середовищі (грунті, воді тощо)”, “речовини або об’єкти, необхідні організму для підтримання життєдіяльності”, “природні утворення, комплекси і їх компоненти”, “ділянки та вигляд земної поверхні”, “форми поверхні землі та просторів, покриті великими масами певної породи”, “території поширення виду, роду, родини рослин чи тварин”, “властивості й характеристики фітомеліоративних об’єктів”, “процеси і дії”, “фітомеліоративні заходи”, “конструкції, споруди”, “показники”, “системи контролю та спостереження”, “взаємозв’язок чого-небудь”.

Лексико-семантичні групи формують поняттєві поля. Зокрема, поняттєве поле “рослини” формують такі групи: “сукупності рослинних мікроорганізмів у певному середовищі (грунті, воді тощо)”, “сукупності тваринних мікроорганізмів у певному середовищі (грунті, воді тощо)”, “конструкції, споруди”, “рослини, які вирощують”, “тварини, яких розводять”, “рослини (деревні або чагарникові) та їх види”, “будова рослин”, “сукупності рослин, рослинного покриву певної місцевості”. Поняттєве поле “територія” визначають такі лексико-семантичні групи назв: “природні утворення, комплекси і їх компоненти”, “ділянки та вигляд земної поверхні”, “території поширення виду, роду, родини рослин чи тварин”, “форми поверхні землі та просторів, покриті великими масами певної породи”, “різні види заходів”, “конструкції, споруди”. Між означеними поняттєвими полями встановлюємо системні зв’язки та відношення, згруповані навколо поняттєвого ядра “рослини” і “території”, оскільки відновлення й поліпшення порушених територій передусім визначається вибором рослин (див. Рис.).

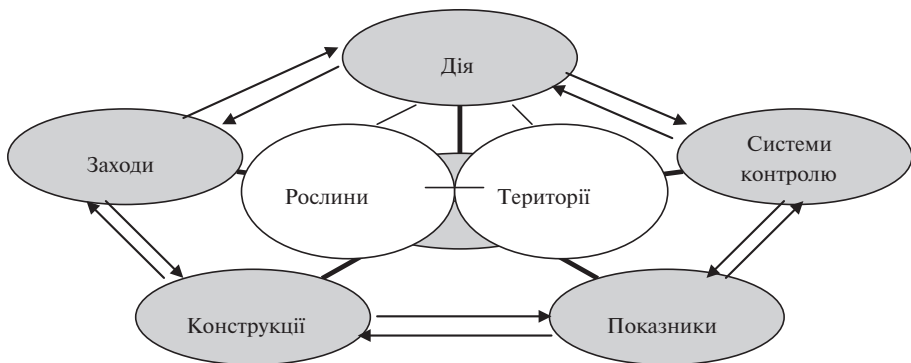

Рис. Системні зв’язки між поняттєвими полями з гіперо-гіпонімією

За нашими спостереженнями, явище гіперо-гіпонімії охоплює близько 30 % фітомеліоративних термінів. Значне видове представлення мають базові терміни галузі, зокрема: родові поняття “меліорація” нараховує 23 ви-

дові поняття, “рослини” – 12, “спосіб розміщення посадкових місць” – 12, “рекультивация” – 13, “ландшафт” – 14, “дренаж” – 17, “вода” – 18, “волога” – 30, “насадження” – 27, “грунти” – 65. Головні фітомеліоративні поняття можуть утворювати кількарівневу ієрархічну структуру, наприклад: “ерозія” має 11 видів і 3 підвиди, “землі” – 15 видів і 2 підвиди, “меліорація” – 8 видів і 10 підвидів, “моніторинг” – 19 видів і 4 підвиди, “рельєф” – 4 види і 7 підвидів, “смуга” – 5 видів і 17 підвидів.

Поняття “екотип” за ознакою ‘формувальний чинник середовища’ виявляє видове ієрархічне розгалуження “кліматипи”, “едафотипи”, “ценотипи”. Ці поняття, у свою чергу, поділяються на видові поняття нижчого рівня ієрархічної організації, зокрема: “кліматиди” – на “ксерофіти”, “анемохори”, “склерофіти”; “едафотипи” – на “мезофіти”, “гідрофіти”; “ценотипи” – на “геліофіти”, “сціофіти”. Отже, розрізняємо співгіпоніми I рівня (*кліматипи, едафотипи, ценотипи*) і II рівня (*ксерофіти, анемохори, склерофіти, мезофіти, гідрофіти, геліофіти, сціофіти*).

<i>Екотипи</i>	Рід	Гіперонім
<i>Кліматипи</i>	Вид	Гіпонім I рівня
<i>Ксерофіти</i>	} Підвиди	Гіпоніми II рівня
<i>Анемохори</i>		
<i>Склерофіти</i>		
<i>Едафотипи</i>	Вид	Гіпонім I рівня
<i>Мезофіти</i>	} Підвиди	Гіпоніми II рівня
<i>Гідрофіти</i>		
<i>Ценотипи</i>	Вид	Гіпонім I рівня
<i>Геліофіти</i>	} Підвиди	Гіпоніми II рівня
<i>Сціофіти</i>		

Доцільним і наочним, на нашу думку, є такий спосіб подання гіперо-гіпонімії:

1) видові й підвидові терміни в термінологічній статті краще розмішувати відповідно ієрархії за абеткою;

2) навпроти кожного виду першого рівня ієрархії ставити знак “•”, а навпроти підвиду другого рівня ієрархії – знак “••”;

3) замість термінів, що повторюються, уживати знак тильди “~”. Кількість тильд у рядку визначати за кількістю термінологічних компонентів, що повторюються.

При цьому враховано, що гіперо-гіпонімія одного терміна може виявлятися за різними ознаками, зокрема ‘об’єктом впливу’ (людина, вітер тощо), ‘масштабом’ тощо. Пор., наприклад:

Рельєф (-у, ч.) [франц. *relief* < *relevo* – піднімаю]. Сукупність нерівностей на земній поверхні, різних за обрисами, розмірами, походженням, віком та історією розвитку. Складається з позитивних (вигнутих) і негативних (увігнутих) форм. Рельєф формується під дією ендегенних (тактонічні рухи) і екзогенних (вода, вітер тощо) сил. Розрізняють антропогенні форми рельєфу: тераси, вали, дамби, кар’єри тощо (ЛМТС, с. 186).

Гіперо-гіпонімія є однією з ознак системної організації фітомеліоративної термінології. Родо-видовий параметр – важливий засіб лексикографічної репрезентації системної організації досліджуваної термінології

Рельєф	Термін-гіперонім.....	Рід
• ~ <i>антропогенний</i>	Термін-гіпонім I рівня ієрархії.....	Вид 1
• ~ <i>піщаних земель</i>	Термін-гіпонім I рівня ієрархії.....	Вид 2
• ~ ~ ~ <i>барханний</i>	Підвид 2.1
• ~ ~ ~ <i>горбистий</i>	Підвид 2.2
• ~ ~ ~ <i>грядовий</i>	Підвид 2.3
• ~ ~ ~ <i>котловинний</i>	Терміни-гіпоніми II рівня ієрархії.....	Підвид 2.4
• ~ ~ ~ <i>купчастий</i>	Підвид 2.5
• ~ ~ ~ <i>рівнинний</i>	Підвид 2.6
• ~ ~ ~ <i>терасовий</i>	Підвид 2.7
• ~ <i>суші</i>	Термін-гіпонім I рівня ієрархії.....	Вид 3
• ~ <i>техногенний</i>	Термін-гіпонім I рівня ієрархії.....	Вид 4
• ~ <i>макрорельєф</i> ; протилежне <i>мікрорельєф</i>		
• ~ <i>мезорельєф</i>		
• ~ <i>мікрорельєф</i> ; протилежне <i>макрорельєф</i>		
• ~ <i>нанорельєф</i>		

в комбінованому словнику в його мікроструктурному вимірі. Перспективи подальшого вивчення цієї проблеми пов'язані передусім із деталізацією, конкретизацією та систематизацією загальних принципів термінографічної репрезентації родо-видового параметра при укладанні комбінованого словника фітомеліоративної лексики.

1. *Гонтар М.* Родо-видові відношення в терміносистемі журналістики / М. Гонтар // Проблеми української термінології : зб. наук. пр. / [відп. ред. Л. Полюга]. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2010. – № 675. – С. 83–86.
2. *Гринев С. В.* Введение в терминологическую лексикографию : учеб. пос. / С. В. Гринев. – М. : МГУ, 1986. – 98 с.
3. *Дорошенко С. М.* Особливості гіперо-гіпонімічних відношень у термінології нафтогазової промисловості : [електронний ресурс] / С. М. Дорошенко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Philologia/8_121384.doc.htm.
4. *Коваль С. А.* Требувания к определениям как инструмент валидации терминологических дефиниций: практический аспект : [электронный ресурс] / С. А. Коваль. – Режим доступа : <http://ojs.lib.pu.ru/index.php/SPL/article/viewFile/14/14>.
5. *Купріянов Є. В.* Українська термінологічна підсистема “Гідротурбіни” як об’єкт комп’ютерного словника : дис. ... кандидата філол. наук : спец. : 10.02.01 “Українська мова” / Є. В. Купріянов. – Х., 2011. – 210 с.
6. *Кучерявий В. П.* Фітомеліорація : навч. пос. / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2003. – 540 с.
7. *Литовченко І. О.* Особливості гіперо-гіпонімічних відношень у військовій лексиці української мови / І. О. Литовченко // Філологічні студії : [електронний ресурс]. – Вип. 9. – 2013. – С. 260–265. – Режим доступу : <http://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/viewFile/1003/880>.
8. *Панько Т. І.* Українське термінознавство : підручник / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
9. *Руколяньська Н.* Гіперо-гіпонімічні відношення в термінології кримінально-процесуального права / Н. Руколяньська // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. пр. – К. : КНЕУ, 2007. – Вип. VII. – С. 118–120.
10. *Соколовська Т. Г.* Українська термінологія з генетики: походження, структура, системність (лінгвістична проблематика) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.01 “Українська мова” / Т. Г. Соколовська. – К., 1999. – 20 с.
11. *Троцюк Т. П.* Концептуальна структура терміна та способи її вираження (на матеріалі німецької гідомеліоративної термінології) : [електронний ресурс] / Т. П. Троцюк. – Режим доступу : <http://bal.znaimo.com.ua/docs/26926/index-10609-1.html>.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ДСТУ – Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять : ДСТУ 3966-2000 : [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://books.dokladno.com/text.php?f=DSTU_3966-2000_Terminolohiia_Zasady_rozroblennia_standartiv_na_terminy_OCR&p=25.
- ЛМТС – *Гладун Г. Б.* Лісові меліорації: термінологічний словник / Г. Б. Гладун. – [2-ге вид., доп.]. – Х. : Нове слово, 2008. – 224 с.
- ТСГАМГ – Термінологічний словник з питань ґрунтознавства, агрохімії та меліорації ґрунтів / [редкол. : В. В. Медведєв, А. Д. Міхновська, О. П. Павленко та ін.]. – Х. : Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського, 1998. – 80 с.
- УЕЛ – Українська енциклопедія лісівництва : [в 2 т.] / [відпов. ред. С. А. Генсірук]. – Львів : НАН України, Наук. тов. ім. Шевченка, 1999. – Т. 1. – 464 с. ; Т. 2. – 2007. – 470 с.
- УРСНТ – Українсько-російський словник наукової термінології / [за заг. ред. Л. О. Си-моненко]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2004. – 416 с.

T. O. Petrova

HYPERO-HYPONYMIC RELATIONS IN THE COMBINED DICTIONARY OF PHYTOMELIORATIVE TERMINOLOGY

The features of representation of hypero-hyponymic relations in modern dictionaries of various types are considered; the essence of lexical-semantic phenomenon of hypero-hyponymy and its representation in terminological system of phytomelioration are characterized; the lexicographical methods of presenting the hypero-hyponymic parameter in terminological entry of combined dictionary of phytomeliorative terminology are worked out.

Key words: term, phytomeliorative terminology, terminological system, branch dictionary, combined dictionary, hyperonym, hyponym, hypero-hyponymy, hypero-hyponymic relations.